

Tuyên Quang

CƠ QUAN CỦA ĐẢNG BỘ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TỈNH TUYÊN QUANG
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN TUYÊN QUANG

NĂM THỨ 61

Số 22 (88)

29 tháng 11 năm 2025

10 tháng Mười, Ất Tỵ

Cuối tuần

Báo điện tử:

baotuyenquang.com.vn

TRAO CƠ HỘI đệt ước mơ

Bảo đảm
quyền bình đẳng

Không chỉ là
trợ giúp nhân đạo

Trao cơ hội, dệt ước mơ

■ GIANG LAM

Chuyện

▶ CUỐI TUẦN

Bảo đảm quyền bình đẳng

■ PHƯƠNG ĐÔNG

Liên Hợp Quốc đã lựa chọn chủ đề cho Ngày Quốc tế Người khuyết tật năm 2025 là “Thúc đẩy một xã hội hòa nhập vì sự tiến bộ của cả cộng đồng”. Đây là một lời khẳng định mạnh mẽ rằng, hòa nhập không chỉ là mục tiêu của riêng người khuyết tật mà là nền tảng cho sự phát triển bền vững của toàn nhân loại. Một xã hội chỉ thật sự tiến bộ khi mọi thành viên đều có cơ hội đóng góp, được lắng nghe và được tôn trọng.

Việt Nam là một trong số những quốc gia đã ban hành hệ thống chủ trương pháp luật về người khuyết tật khá đầy đủ, khá toàn diện. Cùng với đó là các chính sách về hỗ trợ đào tạo nghề, việc làm cho người khuyết tật, và còn rất nhiều chính sách hỗ trợ, an sinh xã hội tùy thuộc vào dạng tật và mức độ khuyết tật.

Việc trao cơ hội việc làm cho người khuyết tật không chỉ đơn thuần giúp họ có thu nhập ổn định, mà còn mang ý nghĩa sâu xa hơn đó là mở ra cánh cửa bình đẳng, khẳng định vị thế công dân và củng cố niềm tin vào giá trị bản thân. Khi có việc làm, người khuyết tật không còn đáng bên lề, họ trở thành những cá nhân có đóng góp rõ ràng cho gia đình, cộng đồng và đất nước.

Thực tế cho thấy, với công việc phù hợp, người khuyết tật hoàn toàn có thể làm việc hiệu quả, thậm chí bền bỉ và trách nhiệm không kém, thậm chí hơn cả người không khuyết tật. Sự kiên trì và ý chí vượt khó của họ trở thành nguồn cảm hứng mạnh mẽ cho đồng nghiệp, lan tỏa tinh thần tích cực trong tập thể. Nhưng quan trọng hơn, việc được làm việc và cống hiến giúp họ có được sự tự tin để thực hiện các quyền công dân, trong đó có quyền tham gia vào đời sống chính trị - xã hội.

Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chính sách quan tâm đến công tác người khuyết tật, coi đây là nhiệm vụ gắn liền với bảo đảm quyền con người và sự phát triển bền vững. Luật Người khuyết tật cùng với hệ thống chính sách của Chính phủ và các bộ, ngành đã tạo nền tảng pháp lý quan trọng, khẳng định cam kết thúc đẩy cơ hội bình đẳng cho người khuyết tật trong mọi lĩnh vực. Tuy nhiên, để pháp luật thực sự đi vào đời sống, để mỗi người khuyết tật được nhìn nhận đúng năng lực và tiếng nói của mình, điều quan trọng là xã hội phải trao cho họ cơ hội tham gia. Chỉ khi được trao cơ hội, họ mới thật sự có thể sống bình đẳng, tự tin và trọn vẹn với vai trò công dân, đóng góp vào sự phát triển của đất nước ■

NGÀY QUỐC TẾ NGƯỜI KHUYẾT TẬT NĂM 2025 CÓ CHỦ ĐỀ: “THÚC ĐẨY MỘT XÃ HỘI HÒA NHẬP VÌ SỰ TIẾN BỘ CỦA CẢ CỘNG ĐỒNG”. XÃ HỘI ĐANG THỰC HIỆN CUỘC CHUYỂN DỊCH MẠNH MẼ SANG “TRAO QUYỀN”: QUYỀN ĐƯỢC HỌC NGHỀ, QUYỀN TIẾP CẬN VỐN VÀ QUYỀN BÌNH ĐẲNG TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ.

Từ trợ giúp sang trao cơ hội

THEO số liệu thống kê từ Hội Bảo trợ NKT và Trẻ mồ côi tỉnh, hiện toàn tỉnh có gần 50.000 NKT và trẻ mồ côi. Cộng đồng giờ đây khẳng định người khuyết tật là một phần tất yếu của sự đa dạng xã hội, là nguồn nội lực tiềm năng. Chính vì vậy, một lộ trình chuyển dịch từ trợ giúp nhân đạo sang đảm bảo quyền và phúc lợi tạo một môi trường bình đẳng, phát triển.

Nền tảng đầu tiên của sự hòa nhập chính là tạo mọi nguồn lực nhằm nâng cao, chăm sóc sức khỏe cho NKT. Từ năm 2003, tỉnh đã triển khai Chương trình phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng. Từ chương trình này, ngành Y tế đã xây dựng được mạng lưới cán bộ y tế từ cấp tỉnh đến cấp xã, phường làm công tác hỗ trợ phục hồi chức năng cho NKT.

Ông Nguyễn Văn Lâm, Trạm Trường Trạm Y tế Tiến Bộ, xã Thái Bình cho biết hằng năm, các

nhân viên y tế thôn bản, cán bộ y tế xã phụ trách Chương trình phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng đều được đào tạo, cập nhật lại kiến thức về cách phát hiện sớm, can thiệp sớm người khuyết tật. Qua đó giúp mạng lưới y tế cơ sở nâng cao năng lực chẩn đoán, đảm bảo người bệnh được phát hiện và can thiệp trong “giai đoạn vàng”. Qua đó góp phần đưa việc phục hồi chức năng trở thành hoạt động thường xuyên, liên tục ngay tại cộng đồng thay vì bị gián đoạn do điều kiện đi lại khó khăn.

Không chỉ dừng lại ở chuyên môn, công tác quản lý cũng được “số hóa” triệt để. Việc Bệnh viện Phục hồi chức năng Hương Sen và Bệnh viện Phục hồi chức năng Hà Giang triển khai phần mềm quản lý thông tin, cùng với các Trạm Y tế xã có sổ theo dõi chuẩn hóa, đã tạo ra một hệ thống dữ liệu minh bạch. Đây chính là mắt xích quan trọng để kết nối chính xác nhu cầu của NKT với các nguồn lực xã hội

hóa. Trong 10 năm qua, Hội Bảo trợ NKT và trẻ mồ côi tỉnh đã phối hợp tổ chức gần 200 buổi khám chữa bệnh, cấp, phát thuốc miễn phí; cấp gần 500 xe lăn, xe đạp cho người khuyết tật.

Là người khuyết tật, bà Ma Thị Thương, thôn Bắc Danh, xã Nà Hang phấn khởi khoe chiếc xe lăn mới vừa được các nhà từ thiện trao tặng vừa qua. Bà nói: “Được các cấp chính quyền, hội quan tâm, đồng viên, tạo điều kiện hỗ trợ vật chất, tôi nghĩ mình cần cố gắng hơn để vươn lên trong cuộc sống, tránh làm gánh nặng cho gia đình và xã hội”.

Nếu sức khỏe là điều kiện cần để phục hồi thể chất, thì việc trao vốn tri thức chính là điều kiện đủ để gỡ bỏ những rào cản vô hình về mặt tâm lý. Hội Bảo trợ Người khuyết tật và Trẻ mồ côi tỉnh đã tích cực triển khai hiệu quả Chương trình giáo dục hòa nhập cho trẻ khuyết tật Tuyên Quang.

Hàng năm, hơn 100 em học

Gia đình ông Lê Đức Lành, xã Yên Nguyên được hỗ trợ đàn bò từ Dự án hỗ trợ bò sinh sản. (Trong ảnh: Đại diện lãnh đạo Hội Bảo trợ NKT và Trẻ mồ côi tỉnh kiểm tra sinh trưởng của nguồn giống bò được hỗ trợ).

Chị Hoàng Thị Tuyến thôn Đồng Quảng, xã Hàm Yên dạy may miễn phí cho nhiều học viên.

Khám sàng lọc cho trẻ khuyết tật tại Trung tâm Công tác xã hội phường Hà Giang 1.

sinh là trẻ khuyết tật của trường Tiểu học Bình Thuận, Tiểu học Sơn Lạc và Trung tâm Phát triển giáo dục hòa nhập Ánh Bình Minh thuộc phường Minh Xuân được tham gia hỗ trợ giáo dục hòa nhập. Đây là dự án do vốn viện trợ phi Chính phủ nước ngoài không hoàn lại của Tổ chức Green cross Switzerland tại Việt Nam tài trợ.

Hằng năm, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh chỉ đạo các cơ sở giáo dục xây dựng kế hoạch giáo dục hòa nhập nhằm hỗ trợ tối đa trẻ khuyết tật trong độ tuổi đi học từ 3 đến 16 tuổi tham gia lớp học hòa nhập, đạt 85%. Hiện nay trên địa bàn tỉnh có trên 50 trường học có góc học tập hòa nhập cho trẻ khuyết tật.

Bên cạnh việc chăm sóc sức khỏe và giáo dục, thì một sinh kế ổn định mới thực sự là điểm tựa để người khuyết tật tự chủ cuộc sống. Nhiều năm qua, Tuyên Quang tích cực triển khai các Đề án chăm sóc sức khỏe, hỗ trợ sinh hoạt sinh kế cho NKT và trẻ mồ côi. Bà Nguyễn Thị Hòa, Chủ tịch Hội Bảo trợ NKT và Trẻ mồ côi tỉnh chia sẻ: “Một trong những mục tiêu của Đề án không phải là hỗ trợ con cái để an tạm thời, mà phải trao cơ hội. Con bỏ sinh sản, đàn gà hay vốn vay đầu chính là những chiếc cần câu bền vững nhất”.

Tư duy chiến lược này đã được hiện thực hóa sinh động qua hơn 10 năm triển khai tại 15 xã trọng điểm. Dự án hỗ trợ bỏ sinh sản tại xã Yên Nguyên đạt được nhiều kết quả tích cực. Từ nguồn vốn hơn 600

triệu đồng ban đầu được chuyển hóa thành 30 con bò và 6 bê con, đến nay đàn bò đã sinh sôi lên 46 con. Chị Hoàng Thị Tuyến, thôn Khuân Trú, một NKT vận động, khi nhìn chú bê con mới đẻ từ bò giống dự án, đã xúc động nói rằng đó không chỉ là tài sản 25 triệu đồng, mà là hy vọng đổi đời của cả gia đình.

Hay như tại xã Đông Thọ, Đề án sinh kế năm 2024 hỗ trợ vốn sản xuất cho 10 hộ gia đình. Anh Ninh Văn Thân, thôn Hữu Lộc chia sẻ, từ nguồn vốn này đã giúp gia đình anh phát triển đàn gà lên gần 100 con, mang lại thu nhập ổn định. Anh thấy mình tự tin hơn, mạnh dạn đầu tư phát triển kinh tế.

Sự “trao quyền” trong sinh kế còn được mở rộng đa dạng qua sự chung tay của các ban, ngành. Hằng năm, Hội Bảo trợ NKT và Trẻ mồ côi tỉnh chủ động xây dựng kế hoạch dạy nghề chăn nuôi trâu bò, gia cầm sát với nhu cầu thực tế. Hội Liên hiệp Phụ nữ các cấp cũng tích cực tạo điều kiện cho nữ hội viên khuyết tật vay vốn lãi suất thấp để buôn bán nhỏ, đan lát, thêu dệt... Những nỗ lực này đã tạo nên một mạng lưới an sinh đa tầng, giúp hàng nghìn lượt người không chỉ được khám chữa bệnh, hỗ trợ nhà ở mà còn có nghề nghiệp ổn định.

Những vàng trắng toả sáng

Gạt đi những mặc cảm đời thường, nhiều người khuyết tật ở Tuyên Quang đang chọn cách sống chủ động và đầy

DIỄN ĐÀN

Không chỉ là trợ giúp nhân đạo

■ BẢO NGÂN

CHỦ đề Ngày Quốc tế Người khuyết tật năm 2025: “Thúc đẩy một xã hội hòa nhập và sự tiến bộ của cả cộng đồng” không chỉ là một khẩu hiệu, mà là sự khẳng định mạnh mẽ cho cuộc chuyển dịch căn bản trong tư duy và hành động xã hội. Người khuyết tật (NKT) đã và đang bước ra khỏi khuôn khổ của “đối tượng cần giúp đỡ” để trở thành những chủ thể quyền, nhân tố tích cực đóng góp vào sự phát triển chung của xã hội.

Ở nhiều nơi, quan điểm chủ đạo đối với người khuyết tật vẫn là mô hình từ thiện, nhân đạo. Trong đó, các hoạt động trợ giúp nhân đạo đơn thuần như quyên góp quà, hỗ trợ tiền mặt, xây nhà tình thương... vẫn chiếm ưu thế. Xét ở một khía cạnh nào đó, sự hỗ trợ này chưa đi sâu vào giải quyết căn nguyên của sự yếu thế: thiếu cơ hội và rào cản xã hội dành cho người khuyết tật. Quan điểm này vô hình duy trì rào cản tâm lý, khiến người khuyết tật dễ rơi vào tâm lý mặc cảm, tự ti, thiếu đi động lực tự chủ.

Luật Người khuyết tật năm 2010 là văn bản pháp lý quan trọng nhất, chính thức hóa việc bảo đảm quyền và phúc lợi thay vì chỉ trợ giúp nhân đạo đối với người khuyết tật. Các hành lang pháp lý này đã làm thay đổi trong hành động, thay vì chỉ hỗ trợ sinh hoạt, xã hội tập trung vào các quyền cơ bản: quyền tiếp cận giáo dục hòa nhập, quyền có việc làm, quyền tiếp cận y tế, giao thông và thông tin.

Các chương trình hỗ trợ sinh kế chuyển hướng từ hỗ trợ tiền mặt sang trao công cụ sản xuất (vốn vay ưu đãi, cây, con giống, máy móc) và đào tạo nghề phù hợp. Đặc biệt, nguyên tắc hỗ trợ hợp lý được đưa vào thực tiễn là một trong những yếu tố then chốt trong việc tạo ra môi trường bình đẳng cho người khuyết tật. Hỗ trợ hợp lý yêu cầu xã hội phải điều chỉnh cần thiết và thích hợp để đảm bảo người khuyết tật được hưởng quyền bình đẳng. Ví dụ: cung cấp phiên dịch ngôn ngữ ký hiệu, điều chỉnh độ cao bàn làm việc, cho phép giờ làm việc linh hoạt để người khuyết tật có thể tham gia vào các hoạt động sản xuất và công việc chuyên môn như những người lao động khác.

Một trong những bước tiến quan trọng trong việc thúc đẩy hòa nhập cho người khuyết tật chính là khả năng tiếp cận và sử dụng công nghệ thông tin. Bình đẳng trên không gian mạng là một trong những yếu tố xóa bỏ rào cản đối với người khuyết tật. Khi có thể tiếp cận công nghệ thông tin, sử dụng Internet và kinh doanh online, người khuyết tật có thể phát triển nghề nghiệp, kết nối thị trường và hòa nhập vào nền kinh tế số.

Việc chuyển dịch từ “trợ giúp nhân đạo” sang “bảo đảm quyền con người” không phải là quá trình dễ dàng, nhưng là quá trình tất yếu. Chỉ khi tất cả cùng chung tay, người khuyết tật mới thực sự có cơ hội phát huy hết tiềm năng của mình, góp phần vào sự phát triển chung của xã hội ■

nghị lực. Không còn thụ động chờ đợi sự thương cảm, họ đón nhận sự hỗ trợ về vốn, về nghề như một đòn bẩy để tự mình vươn lên.

Về thôn Đồng Quảng, xã Hàm Yên, câu chuyện về tiệm may của chị Hoàng Thị Tuyến được bà con nhắc đến với sự cảm phục xen lẫn yêu mến. Bị teo cơ chân từ nhỏ, chị thiếu hiểu nổi vai và của những bước đi không trọn vẹn. Nhưng thay vì than trách, chị chọn cách học nghề để tự nuôi sống mình. Chị tâm niệm đơn giản: “Người lành làm một, mình phải cố gắng đôi, gấp ba”.

Em Trần Giang Hiên, thôn Đồng Nhật, xã Hàm Yên - một cô gái mất bàn tay phải và mang bệnh ngoài da, từng rất tự ti cho đến khi gặp chị Tuyến. Hiên chia sẻ: “Cô Tuyến giúp em hiểu rằng mình vẫn có thể sống có ích. Nhìn cô làm việc, em thấy có thêm động lực để cố gắng mỗi ngày”. Những sản phẩm thủ công như túi xách, thú bông do cô trò làm ra tuy nhỏ bé nhưng chứa đựng cả một nghị lực lớn lao. Với sự nỗ lực ấy, chị Tuyến đã được bầu vào Ban Thường vụ Hội Thanh niên Người khuyết tật Việt Nam khóa I, nhiệm kỳ 2024 - 2029.

Nhiều người khuyết tật cũng đang tìm thấy cơ hội mới nhờ công nghệ, điển hình như chị Nguyễn Thu Hương, phường An Tường. Mất một

bên chân sau tai nạn, chị từng có những ngày tháng rất buồn. Nhưng vì con, chị gương dạy, bắt đầu từ tiệm tạp hóa nhỏ rồi tập tành bán hàng online. Ban đầu còn ngỡ ngàng, nhưng rồi chị cũng quen với việc giới thiệu sản phẩm qua màn hình điện thoại. Niềm vui ấy được chị lan tỏa khi thành lập CLB “Khát vọng Tuyên Quang”. Đây là ngôi nhà chung của 48 thành viên, nơi mọi người động viên nhau, chia sẻ cách làm ăn.

Hay như ông Nguyễn Văn Cây, 60 tuổi ở thôn Ông, phường Hà Giang 1 dù khuyết một bàn tay, nhưng vẫn hằng say lao động, sản xuất nông nghiệp và làm dịch vụ homestay, phục vụ nhu cầu lưu trú của khách du lịch khi đến với Làng Văn hóa du lịch cộng đồng thôn Tha...

Những câu chuyện vượt khó ấy không chỉ là niềm vui riêng của mỗi cá nhân hay gia đình, mà là minh chứng sống động cho thấy chính sách “trao cần câu” của tỉnh đã thực sự bám rễ vào cuộc sống. Hành trình hòa nhập của người khuyết tật không thể đơn độc. Nó đòi hỏi sự chung sức của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội trong việc gỡ bỏ rào cản, mạnh dạn trao quyền và kiến tạo cơ hội. Chỉ khi đó, người khuyết tật mới có đủ bộ phận để phát huy năng lực tiềm ẩn của mình ■

Kiến tạo bình đẳng

Nhằm làm rõ thêm các giải pháp để tạo cơ hội cho người khuyết tật, phóng viên Báo và phát thanh, truyền hình Tuyên Quang đã ghi nhận nhiều góc nhìn từ các chuyên gia xã hội học, đại diện cơ sở giáo dục và chính những người khuyết tật trên địa bàn tỉnh. Những ý kiến thẳng thắn, giàu tâm huyết tập trung vào việc hoàn thiện chính sách, mở rộng cơ hội giáo dục – việc làm và nâng cao khả năng tiếp cận các dịch vụ xã hội, hướng tới một môi trường sống bình đẳng, nơi mọi người đều có cơ hội phát huy năng lực và tham gia đầy đủ vào cộng đồng.

Nhà giáo NGUYỄN ĐÔNG VĂN,
Phó Hiệu trưởng Trường Cao đẳng Kỹ thuật và Công nghệ Hà Giang

Giúp học sinh, sinh viên khuyết tật vươn lên

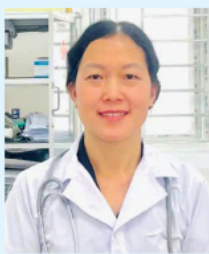
TỪ năm học 2022 đến nay, nhà trường có 5 học sinh, sinh viên là người khuyết tật theo học ở nhiều ngành khác nhau. Ngay từ khi các em nhập trường, chúng tôi đã tư vấn kỹ lưỡng để các em lựa chọn ngành nghề phù hợp với khả năng của mình, hạn chế chọn các chuyên ngành yêu cầu kỹ thuật nặng và thực hành cường độ cao. Đây là bước quan trọng để các em có thể theo học thuận lợi, không bị quá tải quá sớm.

Trong quá trình học, giáo viên chủ nhiệm và giáo viên bộ môn luôn theo sát, kèm cặp từng nội dung để các em nắm chắc kiến thức và tự tin sau mỗi giờ lên lớp. Nhà trường yêu cầu các giáo viên tạo môi trường học tập cởi mở, không phân biệt đối xử, khuyến khích tinh thần hỗ trợ lẫn nhau trong lớp. Đoàn trường cũng tổ chức nhiều hoạt động ngoại khóa, sinh hoạt câu lạc bộ để giúp các em mở rộng giao tiếp, kết nối bạn bè và hòa nhập nhanh hơn với tập thể.

Bên cạnh hỗ trợ học tập, nhà trường còn miễn phí chỗ ở ký túc xá, trao giấy khen và tặng quà vào các dịp lễ, Tết với các em khuyết tật nỗ lực vươn lên trong học tập. Đồng thời chủ động liên hệ với doanh nghiệp giúp các em có cơ hội thực tập ổn định và mở hướng tìm việc làm sau khi ra trường. Một số doanh nghiệp đánh giá các em rất chăm chỉ, cần cù, có tinh thần cầu tiến - đó là động lực để nhà trường tiếp tục tạo điều kiện tốt nhất cho học sinh, sinh viên khuyết tật trên hành trình học tập và lập nghiệp.

Bác sĩ LUƠNG THỊ HIỀN, Trạm trưởng, Trạm Y tế xã Thanh Thủy

Thay đổi tích cực

XÃ Thanh Thủy hiện có 202 người khuyết tật đang sinh sống trên địa bàn, chủ yếu các đối tượng là nạn nhân bị tai nạn bom mìn, vật liệu nổ còn sót lại sau chiến tranh. Vì vậy, khi triển khai mô hình phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng, chúng tôi xác định phải làm thật bài bản, sát nhu cầu từng trường hợp. Trạm Y tế đã tiến hành rà soát, thống kê và lập hồ sơ sức khỏe đầy đủ cho tất cả người khuyết tật, quản lý chặt chẽ trên hệ thống y tế để theo dõi lâu dài. Công tác giám sát, đánh giá và báo cáo được duy trì thường xuyên, đúng quy định. Hằng năm, tổ chức thăm khám định kỳ, sàng lọc sớm các vấn đề về sức khỏe, đặc biệt là những biến chứng có thể ảnh hưởng tới khả năng vận động và sinh hoạt.

Cùng với đó, Trạm Y tế cũng chú trọng tập huấn kỹ năng cho đội ngũ y tế thôn bản, để họ phối hợp với gia đình trong việc thăm khám, phòng bệnh và hướng dẫn các bài tập phục hồi chức năng phù hợp ngay tại nhà. Cách làm này không chỉ rút ngắn khoảng cách tiếp cận dịch vụ y tế mà còn thay đổi nhận thức của gia đình và chính bản thân người khuyết tật.

Thạc sĩ NGUYỄN CHU DU, Trường Đại học Công đoàn

Khuyến khích xây dựng “hồ sơ năng lực”

TỪ thiện truyền thống giải quyết cái thiếu thốn trước mắt nhưng nếu lạm dụng sẽ vô tình tước đi động lực phấn đấu và tạo ra tâm lý ỷ lại. Muốn người khuyết tật hòa nhập bền vững, chúng ta phải chuyển từ tư duy “tình thương” sang tư duy “đầu tư nhân lực”. Người khuyết tật không phải là gánh nặng, họ là một nguồn lao động đặc thù. Do đó cần bộ cơ sở cần thay đổi cách thống kê. Thay vì chỉ lập danh sách xem người khuyết tật bị bệnh gì,

thiếu cái gì, hãy khảo sát xem họ làm được gì, có kỹ năng gì. Việc xây dựng hồ sơ năng lực thay vì hồ sơ bệnh án sẽ giúp xã, phường tư vấn sinh kế chính xác. Đồng thời, chúng ta cần thực hiện sinh kế phải “bản địa hóa”: Không thể dạy nghề đan lát cho người khuyết tật ở nơi không có vùng nguyên liệu, hay dạy tin học ở nơi thiếu máy móc. Cấp xã cần lồng ghép chương trình hỗ trợ người khuyết tật vào chuỗi giá trị kinh tế tại chỗ. Ví dụ: Xã có thể mạnh chăn nuôi thì hỗ trợ người khuyết tật về vốn, con giống; xã có nghề truyền thống thì hỗ trợ họ khâu hoàn thiện sản phẩm. Bên cạnh đó, cần khuyến khích các hộ kinh doanh, doanh nghiệp nhỏ trên địa bàn ưu tiên “đặt hàng” người khuyết tật.

Chị HOÀNG THỊ THÚY, xã Vị Xuyên

Mong có nguồn vốn ưu đãi

TÔI bị liệt một bên chân, việc đi lại, sinh hoạt gặp khó khăn. Tôi luôn nỗ lực vượt lên hoàn cảnh với tâm niệm việc gì làm được phải tự mình làm, và không trở thành gánh nặng cho gia đình, xã hội. Tôi đã làm nhiều nghề khác nhau để trang trải cuộc sống và hiện nay, tôi kinh doanh phòng rạp đám cưới và sửa chữa quần áo. Tổng thu nhập của cả gia đình gần 200 triệu đồng/năm, tạo việc làm cho một số lao động địa phương.

Việc kinh doanh của tôi có lúc gặp khó khăn do thiếu vốn để đầu tư, mua sắm thêm các đồ dùng cần thiết phục vụ công việc. Đó cũng là khó khăn chung của nhiều người khuyết tật khi muốn phát triển kinh tế nhưng thiếu vốn, kỹ thuật. Chúng tôi mong muốn được các cấp, ngành quan tâm, hỗ trợ nguồn tín dụng ưu đãi để phát triển kinh tế, làm chủ cuộc đời mình.

Chị HOÀNG THỊ TUYẾN, chủ cơ sở may Tuyến Lịch, thôn Đồng Quý, xã Hàm Yên

Lan tỏa yêu thương

TÔI chọn lan tỏa yêu thương bằng việc tạo sinh kế cho người khuyết tật. Với tôi, đó không chỉ là một sự đầu tư nhân văn, mà còn là mong muốn được nắm tay những phận đời kém may mắn hơn, mở cho họ một lối đi để tự đứng vững. Từ năm 2007 đến nay, tôi duy trì các lớp dạy nghề may miễn phí cho người khuyết tật và những bạn trẻ có hoàn cảnh khó khăn để có một cái nghề nuôi sống bản thân mình. Hoàn thành khóa học, người khuyết tật được ưu tiên làm việc tại xưởng và nhận lương theo

sản phẩm. Với những học viên đi lại khó khăn, tôi chủ động đầu tư máy móc để họ có thể mang nguyên liệu về làm tại nhà, vừa linh hoạt với hoàn cảnh, vừa giữ được thu nhập ổn định.

Tôi cho rằng giá trị lớn nhất không nằm ở số lượng sản phẩm làm ra, mà ở sự thay đổi của từng con người. Nhiều học viên sau khi vững tay nghề đã xin được việc tại các công ty may hoặc tự mở một cửa hàng nhỏ. Đó là niềm vui khiến tôi cảm thấy mọi nỗ lực đều xứng đáng.

ĐẤT VÀ NGƯỜI TUYÊN QUANG

Giữ điệu Soọng cô

■ GHI CHÉP: LÊ DUY

Nghệ nhân Ưu tú Lục Văn Bảy, thôn Ninh Phú, xã Sơn Thủy dạy chữ cho các bạn trẻ.

Từ bao đời nay, người Sán Dìu đã nổi tiếng với đời sống văn hóa tinh thần phong phú, trong đó đặc sắc nhất là làn điệu Soọng cô - Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia (2019), niềm tự hào của cả cộng đồng. Giữa nhịp sống hiện đại, điệu hát ấy vẫn vang như nhắc nhở con cháu hôm nay về cội nguồn và những giá trị văn hóa không thể mất.

Lớp người già lưu giữ

SOỌNG cô đã có lịch sử hàng trăm năm, được lưu truyền qua các câu chuyện dân gian, truyền thuyết và những đêm hội giao duyên. Trong tiếng Sán Dìu, “soọng” nghĩa là “xướng”, “cô” là “ca” - ghép lại thành “xướng ca”, một hình thức hát đối đáp đậm bản sắc dân tộc. Nội dung lời hát phong phú, từ những câu chuyện tình yêu đôi lứa đến ca ngợi quê hương, đất nước, lao động và cuộc sống.

Trong căn nhà gỗ cổ của nhà Nghệ nhân Ưu tú Lục Văn Bảy, thôn Ninh Phú, không gian văn hóa người Sán Dìu vẫn được bảo tồn. Ông Bảy cho biết, ông vẫn quyết giữ ngôi nhà cột gỗ, lợp ngói với hàng chân cột trước hiên, những bức hoành phi, câu đối truyền thống của người Sán Dìu để lớp trẻ hiểu được giá trị văn hóa của dân tộc quý đến nhường nào. Ông kể, gần 20 năm qua ông đã sưu tầm, ghi chép và phổ biến những bài hát Soọng cô trong cộng đồng. Để mọi người có thể hiểu và hát được các bài hát Soọng cô, ông đã tỉ mỉ ghi chép từ chữ Hán cổ rồi dịch sang tiếng Sán Dìu, tiếng Kinh. Đồng thời, ông đã xin ý kiến UBND xã thành lập Câu lạc bộ (CLB) hát Soọng cô của xã, tạo môi trường để tiếp tục phổ biến, lan tỏa hát Soọng cô cũng như văn hóa dân tộc đến mọi người. Ban đầu câu lạc bộ chỉ có 35 thành viên (2004) thì nay đã lên đến con số 150 thành viên, chủ yếu truyền dạy cho giới trẻ.

Không đơn độc trong công tác bảo tồn văn hóa, ông Bảy còn được sự ủng hộ của Nghệ nhân Ưu tú Đỗ Thị Man, thôn Cây Đa 1. Bà Man cũng là thành viên tích cực của Câu lạc bộ hát Soọng cô xã Sơn Thủy. Với giọng hát hay, truyền cảm, bà đã dạy nhiều làn điệu Soọng cô cho giới trẻ, bà còn giới thiệu trong lĩnh vực thiếu nhi, làm trang phục và

chế biến nhiều loại bánh, món cháo lìm truyền thống của dân tộc Sán Dìu. Tất tưởi chế biến nguyên liệu để chuẩn bị hướng dẫn các cháu nhỏ làm xôi đen truyền thống, bà Man tự hào, để làm được xôi đen người Sán Dìu phải lên núi tìm cây lao xao về giã lấy nước ngâm với gạo nếp. Khi đồ xôi, màu của gạo trắng sẽ chuyển sang màu đen nhánh. Xôi vừa dẻo, thơm của mùi nếp hương, mùi của lá lao xao.

Việc bảo tồn di sản không chỉ dừng lại ở việc nhớ lời, hát đúng điệu, mà quan trọng hơn là phải truyền lại cho thế hệ trẻ. Là 1 trong 3 nghệ nhân dân gian được Chủ tịch nước, Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam phong tặng danh hiệu, Nghệ nhân Lục Thị Tư, thôn Ninh Lai vốn là cô giáo, gương mặt đầy sự hoạt bát và nhẹ nhàng. Bà Tư chia sẻ, ai muốn hát Soọng cô thì bắt buộc phải biết tiếng dân tộc Sán Dìu. Trước những thách thức như vậy, bà đã biên soạn lại giáo trình học sao cho ngắn gọn, cụ thể, dễ học, dễ nhớ. Gần đây, 2 lớp học được mở ra với 47 học viên qua một thời gian kiên trì đào tạo đều nói thông thạo tiếng Sán Dìu. Xong giai đoạn học tiếng, các nghệ nhân của Câu lạc bộ hát Soọng cô xã Ninh Lai tiếp tục truyền dạy những làn điệu cơ bản, rồi đi vào luyện nâng cao với nhiều bài khó. Bà Tư bảo, trong mỗi lời ca có tình yêu đôi lứa, đạo lý làm người, có cả triết lý sống hài hòa với thiên nhiên. Ấy vậy mà, suốt nhiều năm sau chiến tranh, giữa nhịp sống công nghiệp hóa, Soọng cô dần vắng bóng.

Hát Soọng cô để gắn kết lòng Dân

Đồng chí Trần Văn Bút, Chủ tịch UBND xã Sơn Thủy chia sẻ, toàn xã hiện có 9 Câu lạc bộ hát Soọng cô với hơn 500 thành viên. Các lớp học,

Sơn Thủy hôm nay là nơi lưu giữ những nét văn hóa truyền thống của dân tộc Sán Dìu.

câu lạc bộ ra đời, góp phần làm sống lại không gian văn hóa dân gian một thời. Đồng thời là “sứ giả văn hóa” đưa bản sắc Sán Dìu Tuyên Quang đi khắp cả nước.

Là cán bộ hưu trí, năm nay đã 73 tuổi, nhưng ông Bằng Văn Vượng, thôn Văn Sòng luôn tích cực tham gia tuyên truyền, vận động người dân thực hiện tốt các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, góp sức xây dựng quê hương. Năm 2019, ông Vượng cùng ông Đỗ Đức Nguyệt đứng ra thành lập Câu lạc bộ (CLB) Soọng cô

với 12 thành viên gìn giữ bản sắc văn hóa dân tộc Sán Dìu. Cùng với đó, thành viên CLB còn tham gia tuyên truyền các nghị quyết, chỉ thị của Đảng, Nhà nước, địa phương về bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa truyền thống của DTTS, góp phần nâng cao ý thức giữ gìn, phát huy giá trị nền văn hóa dân tộc, củng cố niềm tin trong Nhân dân. Nhờ vậy, đời sống của người dân ngày càng được nâng cao. Năm 2024, thôn có 95% hộ đạt gia đình văn hóa, không có người mắc tệ nạn xã hội, 100% trẻ em

Đa số tham gia các lớp hát Soọng cô đều là các cháu thanh thiếu niên đủ mọi lứa tuổi, do các ông, các bà đến từng nhà vận động, tuyên truyền để bố mẹ cho các cháu đi học để hiểu hơn về văn hóa dân tộc. Lớp học cũng được tổ chức trong thời gian phù hợp, để các cháu vẫn đảm bảo việc học tập tại trường... Đến học, các cháu còn được trang bị đầy đủ sách, bút để ghi chép; có kiểm tra, tổ chức biểu diễn để nhận xét, đánh giá, tuyên dương những cháu học tốt. Em Nguyễn Thị Yến Nhi, thôn Cây Đa 2 cho biết, được các ông, các bà dạy tiếng nói dân tộc, rồi hướng dẫn học hát, múa, em rất thích. Em còn được giao lưu, gặp gỡ với các bạn trong lớp, một số bạn đã học từ những năm trước đã hướng dẫn thêm cho chúng em, nên học nhanh hơn.

Giữ gìn nghệ thuật Soọng cô hôm nay, vì thế, không chỉ là bảo tồn một loại hình âm nhạc dân gian mà còn là gìn giữ “sợi dây” kết nối cộng đồng, hun đúc bản sắc tộc người Sán Dìu trong dòng chảy hội nhập. Và hình ảnh những người nghệ nhân đã ở độ tuổi thất thập cổ lai hy say sưa ngâm nga câu đối đáp chính là minh chứng thuyết phục cho sức sống bền bỉ của di sản ■

GIẢI THOẠI

Thà đi mà giữ đạo nhà

NĂM 1849, khi đang chờ thi ở Huế, Cử Đồ Chiểu nghe tin mẹ mất nên bỏ thi về chịu tang. Dọc đường, vì quá thương xót mẹ và vất vả, ông bị bệnh và mù cả hai mắt.

Mặc dù bị mù, nhưng ông vẫn luôn giữ khí tiết thanh cao, từ chối mọi sự mua chuộc của thực dân Pháp. Giai thoại ghi lại, Quan chủ tỉnh Bến Tre người Pháp là Michel Ponchon nhiều lần sai người mang quà cáp, tiền bạc đến thăm viếng để mua chuộc và dụ dỗ ông hợp tác. Cử

Đồ Chiểu đã kiên quyết từ chối tiếp kiến và nhận quà.

Khi Ponchon hỏi qua trung gian rằng ông cần gì, Cử Đồ Chiểu đã trả lời một cách khảng khái, dứt khoát:

“Nước chung đã mất, đất riêng còn có được sao? Thà đi mà giữ đạo nhà, còn hơn sáng mắt mà thờ lũ Tây”.

Câu nói này thể hiện tấm lòng trung trinh bất khuất, thà sống nghèo khổ, mù lòa nhưng giữ vững khí tiết, không khuất phục kẻ thù.

HẢI YẾN (Sưu tầm)

Trong dòng chảy văn học Việt Nam nói chung, tỉnh Tuyên Quang nói riêng, ta dễ bắt gặp những nhân vật không trọn vẹn hình hài nhưng lại rực sáng nội tâm. Họ như “vầng trăng khuyết” - không tròn đầy nhưng đủ sức chiếu lên bầu trời đêm. Và văn chương đã giúp soi tỏ vẻ đẹp ấy, để thấy rằng mất mát không phải dấu chấm hết, mà đôi khi là điểm khởi đầu của một hành trình bút phá, nơi nghị lực làm nên ánh sáng nhân văn.

◀ Nhà văn Nguyễn Trần Bé chụp ảnh cùng anh Nguyễn Công Hùng - “vầng trăng khuyết” tỏa sáng bằng nghị lực, khơi cảm hứng để ông viết nên nhiều trang văn xúc động.

“Vầng trăng khuyết” TỎA SÁNG

■ THU PHƯƠNG

KHIẾM KHUYẾT HÓA THÀNH SỨC MẠNH

Trong đời sống tinh thần của mỗi người, sách tựa dòng suối mát nuôi dưỡng trí tuệ và tâm hồn. Nhưng với người khuyết tật, khi những trải nghiệm đau đáu thử thách được kết tinh trên từng trang viết, sách không chỉ là tri thức mà còn trở thành “mạch sống” truyền cảm hứng, giúp người đọc cảm nhận rõ sức mạnh nội tâm vượt lên mọi khiếm khuyết.

Văn học Việt Nam không chỉ phản ánh cuộc đời người khuyết tật, mà còn trở thành nhịp cầu giúp họ cất lên tiếng nói nội tâm, khám phá thế giới cảm xúc phong phú và sâu thẳm của chính mình. Điều ấy thể hiện rõ qua những tác phẩm được viết từ giới hạn thể xác nhưng giàu sức bật tinh thần. Trong “Yêu trên từng ngón tay”, nhà văn Trần Trà My dù đôi chân bị bại liệt, phải nằm một chỗ, thậm chí không thể nói tròn câu đã dùng từng ngón tay để ghi lại khát vọng sống. Ở “Còn lũ vẫn chưa qua”, nhà văn Nguyễn Thị Kim Hòa - từ năm hai tuổi bị sốt cao dẫn đến bại liệt, chỉ có thể xoay người và viết bằng nĩa tay trái đã chuyển nỗi đau thành trang viết lay động lòng người. Hay như tự truyện “Không thể vỡ” của nhà văn Vũ Ngọc Anh, chàng trai từng gãy xương đến 150 lần vẫn kiên cường khẳng định bản thân, để lại triết lý nhân sinh sâu sắc: “Nếu không đi, chúng ta sẽ chẳng bao giờ bắt đầu”.

Đọc những trang văn đầy xúc động ấy, chị Hà Thu Hương, xã Trung Sơn chia sẻ: “Những trang văn của Trần Trà My, Nguyễn Thị Kim Hòa và Vũ Ngọc Anh không kể nỗi đau để được thương hại, mà biến nó thành sức mạnh và nghị

thuật, từng con chữ đều cháy lên ngọn lửa nghị lực. Họ dám sống trọn vẹn, vượt qua nghịch cảnh, và truyền cảm hứng cho tất cả những ai từng đứng trước giới hạn của chính mình”.

Tinh thần vượt khó của các nhà văn khuyết tật cũng hiện lên rõ nét trong hành trình sáng tạo của Nhà giáo Ưu tú Nguyễn Ngọc Ký qua các tác phẩm tự sự: “Tôi đi học”, “Tôi học đại học”, “Tâm huyết trao đời” cùng những bài viết như “Em Ký đi học”, “Đôi chân kỳ diệu” trong sách giáo khoa. Từ cậu bé bại liệt đôi tay khi mới bốn tuổi đến người thầy viết nên cuộc đời bằng “đôi chân kỳ diệu”, hành trình của ông là minh chứng cho thấy giới hạn không phải điểm dừng, mà là khởi đầu của sức mạnh. Ông từng đạt giải học sinh giỏi toàn quốc môn Toán, vinh dự được tặng Huy hiệu Hồ Chí Minh vì tinh thần vượt khó và viết tới 30 đầu sách chỉ bằng “đôi chân kỳ diệu”.

Nhà văn Chu Thị Minh Huệ nhận định: “Điều đáng trân trọng ở Nhà giáo Ưu tú Nguyễn Ngọc Ký chính là biến khiếm khuyết trở nên vô hình trước ánh sáng của ý chí. Đôi chân lạng lẽ viết từng con chữ đã viết cả niềm tin vào con người. Với nhiều người, đó là phép màu, với ông, đó chỉ là hành trình đi tìm giá trị sống. Và chính hành trình ấy đã sưởi ấm bao trái tim đang chông chênh trước thử thách”.

ÁNH SÁNG TỪ NHỮNG SỐ PHẬN ĐẶC BIỆT

“Viết về người khuyết tật không chỉ là khai thác một đề tài nhân văn, mà còn kiểm chứng tấm lòng người cầm bút - không khơi gợi thương hại, ngược lại, tôn vinh ý chí, phẩm giá và khát vọng

sống có ích. Những tác phẩm viết bằng sự trân trọng sẽ lay động, thay đổi nhận thức cộng đồng và mở ra cơ hội để người khuyết tật được đồng hành. Họ không chỉ là nhân vật, mà còn trở thành nguồn cảm hứng để văn chương tiếp tục hành trình nhân văn của mình” - Chủ tịch Hội Văn học Nghệ thuật tỉnh, Tổng Biên tập Tạp chí Văn nghệ Tuyên Quang, Tạ Bá Hương chia sẻ.

Tại Tuyên Quang, mảnh đất giàu truyền thống cách mạng, nhiều hội viên Hội Văn học Nghệ thuật tỉnh cũng chọn đề tài người khuyết tật làm mạch cảm hứng sáng tác. Các nhà văn Đỗ Anh Mỹ, Nguyễn Hữu Đức, Nguyễn Lương... đã dùng trải nghiệm sống để điều khắc hình ảnh “vầng trăng khuyết”. Về đẹp kiên cường và nghị lực phi thường của họ lan tỏa qua từng câu chữ, khiến văn chương không chỉ ghi lại thực tại mà còn thắp lên ngọn lửa hy vọng, dẫn dắt trái tim độc giả vượt qua những giới hạn của bản thân.

Nhà văn Nguyễn Trần Bé cũng là một trong những cây bút dành nhiều tâm huyết cho đề tài này. Năm 2010, trong chuyến công tác đến xã Sùng Máng, ông tình cờ gặp hai anh em Nguyễn Công Hùng và Nguyễn Thảo Văn mang căn bệnh xương thủy tinh, cơ thể chỉ hơn 20 kg, phải gắn liền với xe lăn. Dù vậy, Hùng vẫn kiên trì thao tác máy tính bằng một ngón tay, sáng lập Trung tâm Nghị lực sống, dạy công nghệ thông tin miễn phí cho người khuyết tật. Số tiền kiếm được, cùng đóng góp từ các nhà hảo tâm, anh không giữ lại cho riêng mình, mà dùng để mua nhu yếu phẩm, sách vở tặng trẻ

em nghèo ở Sùng Máng và nhiều địa phương khác.

“Chứng kiến hai anh em họ vượt lên giới hạn cơ thể với nghị lực phi thường thôi thúc tôi cầm bút, khai thác mảng đề tài về người khuyết tật”, nhà văn Nguyễn Trần Bé chia sẻ. Từ cảm hứng ấy, ông viết nên những tác phẩm chạm vào trái tim độc giả như: “Người đi 4 dép”, “Mai của ngày hôm nay”, “Trường xiếc”, “Ngày mai tươi sáng”... Qua đó, khắc họa sinh động hình ảnh người khuyết tật vượt lên nghịch cảnh bằng nghị lực sống phi thường như: Anh Hoàng Văn Tường (xã Linh Hồ) liệt hai chân nhưng vẫn trồng chanh leo, buôn trâu nuôi sống gia đình; chị Nguyễn Thị Thu, xã Vị Xuyên vừa lo toan việc nhà, vừa vận hành xưởng may cho người đồng cảnh khuyết tật; chị Nguyễn Thị Mai, anh Lê Ước (phường Hà Giang 2) dù mang thân thể không nguyên vẹn nhưng vẫn tỏa sáng trên đấu trường thể thao, giành nhiều huy chương cấp quốc gia và khu vực Đông Nam Á...

Qua lăng kính văn học, ta hiểu rằng ánh sáng không cần phải tròn đầy mới rực rỡ. Những “vầng trăng khuyết” ấy không chỉ soi sáng chính cuộc đời mình, mà còn dẫn đường cho người khác. Và văn chương, bằng sức mạnh của chữ, đã ghi lại hành trình ấy như một thông điệp sống: Điều mạnh mẽ nhất không phải là đứng vững, mà là dám bước tiếp, ngay cả khi phải bước đi bằng chính sự khiếm khuyết của mình ■

VƯỢT L

Chị Nguyễn năm Giang nghèo. Thuở nhỏ, kéo dài với cơ thể yếu ớt, chứng khiến đi, việc đi lại thời so với bạn bè có thời điểm c ti đến mức khó nhà. Nhưng r tháng cơ cực, khao phải đư cuộc đời có íc

Chị kể: “T cùng, nhưng không từ bỏ m điều ấy thay m tập mỗi ngày để làm những công trái cuộc sống còn giá trị”.

Tinh yêu th hết như một n mạnh hơn. Nh vào năm 2003, tạt tỉnh Hà Gi đồng viên dự khuyết tật toàn vẫn chưa biết n nên mạnh dạn một bộ môn c mạnh, vốn khô

chị. “Tôi tham của chính mình

đường chạy, tẽ

mẽ hơn”, chị tậ

Hai năm sa

các huấn luyện

các môn phát h

đôi tay: ném l

Những ngày t

MỒ

M. Scott Pack

TỈNH BÀN ÁO

t

4000

cuốn sách

cái ác trong

cảm, phục t

sai trái.

Hành trình "ngược gió"

■ AN GIANG

ÊN CHÍNH MÌNH

Nguyễn Thị Mai, sinh năm 1977 tại phường Hà Bắc, trong một gia đình đông con, thân phận người khuyết tật đã vượt qua nhiều khó khăn. Thiết lập niềm tin và lòng dũng cảm đã giúp cô vượt qua những thử thách, để rồi chính những ngày tháng vất vả đã rèn cho cô khát vọng vươn lên, phải sống một cuộc đời ý nghĩa.

Mai từng mắc cảm virus, rồi nhận ra rằng nếu không tập luyện thể lực thì sẽ chẳng ai làm được. Cứ thế, tôi luyện để có sức khỏe, lao động, và việc phù hợp trang bị để thấy mình vẫn có thể làm được.

Để tham gia vào đội tuyển cầu thủ cơ thể khỏe mạnh, Mai đã vượt qua nhiều thử thách. Cô đã tham gia vào đội tuyển cầu thủ cơ thể khỏe mạnh, và đã được chọn vào đội tuyển cầu thủ cơ thể khỏe mạnh. Cô đã tham gia vào đội tuyển cầu thủ cơ thể khỏe mạnh, và đã được chọn vào đội tuyển cầu thủ cơ thể khỏe mạnh.

Chị Nguyễn Thị Mai (ở giữa) giành Huy chương Vàng tại Giải vô địch Quốc gia thể thao người khuyết tật năm 2024 nội dung ném đĩa.

Giữa nhịp sống thường nhật, mỗi sáng người ta vẫn quen nhìn thấy một người phụ nữ nhỏ bé lặng lẽ đạp xe đi làm, chiều về tự mình tập luyện thể lực ở tổ dân phố quen thuộc. Không phô trương, không ồn ào, chị chọn cách sống điềm đạm, bền bỉ vượt lên mọi giới hạn của cơ thể. Đó là chị Nguyễn Thị Mai (trong ảnh), cán bộ Hội Bảo trợ Người khuyết tật và Trẻ mồ côi tỉnh Tuyên Quang, đồng thời là một vận động viên sở hữu bằng thành tích ấn tượng sau hơn hai thập kỷ gắn bó với thể thao người khuyết tật.

Chị kiên trì đến mức quên cả thời gian, bất chấp nắng gắt hay những cơn mưa chuyển mùa bất chợt. Tập luyện với người bình thường đã khó, với người khuyết tật lại càng gian nan gấp bội. Nhưng chính sự kiên

cường ấy đã mang về cho chị hai tấm Huy chương Bạc, thành tích đầu tiên và cũng là dấu mốc mở ra hành trình mới, hành trình của một vận động viên khát khao chinh phục chính mình.

"QUẢ NGỌT" XỨNG ĐÁNG

"Bầu trời Indonesia hôm ấy trong xanh, khoảnh khắc tôi giành Huy chương Bạc nội dung ném đĩa tại Paragame ASEAN 2022 thật sự khó quên. Đó không chỉ là thành tích cá nhân, mà là màu cờ sắc áo của Tổ quốc", chị Mai bồi hồi nhớ lại.

Nhìn chị trân trọng lau từng giọt mồ hôi, cất giữ trong chiếc tủ nhỏ nơi góc nhà, mới hiểu rằng vinh quang ấy không phải điều đến dễ dàng. Đó là kết quả của hàng nghìn giờ tập luyện trong âm thầm, là những cơn đau kéo dài sau mỗi lần quá sức, là những cú trượt tay, ngã

trên đường tập nhưng chị quen với đau rồi. Cứ ngã lại đứng lên. Lần sau luôn mạnh mẽ hơn lần trước.

Các vận động viên khuyết tật không có lịch tập luyện liên tục mà chỉ được triệu tập khi có giải đấu. Khoảng thời gian chuẩn bị ngắn, cường độ tập luyện cao khiến họ chịu áp lực lớn. Nhất là khi thi đấu ở nước ngoài, sự chênh lệch về thời tiết, sinh hoạt, điều kiện ăn uống khiến việc giữ phong độ trở nên vất vả hơn nhiều.

Thế nhưng, hơn 20 năm qua, mỗi lần có giải từ cấp quốc gia đến khu vực, chị đều nỗ lực góp mặt. Bằng thành tích của chị ngày càng đầy thêm với hơn 50 tấm huy chương các loại. Đặc biệt, chị từng giành Huy chương Đồng môn ném lao tại Giải Thể thao châu Á tổ chức tại Hàn Quốc, đó là một dấu ấn lớn trong sự nghiệp thể thao của chị.

Nhìn lại hành trình đã qua, chị Mai chia sẻ: "Tôi hạnh phúc vì mình đã không bỏ cuộc. Mỗi tấm huy chương là một lần chứng minh rằng sự cố gắng luôn có giá trị". Thể thao với chị, không chỉ là tập luyện hay thi đấu. Nó là con đường giúp chị tìm lại chính mình, lấy lại niềm tin sau những vụn vỡ của số phận, và giúp chị lan tỏa nghị lực đến những người khuyết tật khác trong tỉnh, để chứng minh rằng ai cũng có thể tỏa sáng theo cách riêng, miễn là không từ bỏ hy vọng và không ngừng nỗ lực.

Đáng quý hơn, chị Mai không nói nhiều về khó khăn, cũng không than phiền về những thiếu thốn bủa vây quanh cuộc đời; chị chọn cách lặng lẽ bước đi, lặng lẽ rèn luyện và lặng lẽ chứng minh rằng sức mạnh lớn nhất của con người nằm ở ý chí. Giữa bao biến động của đời thường, câu chuyện của chị giản dị mà bền bỉ, lan tỏa sự ấm áp, tiếp thêm niềm tin cho những ai đang chật vật tìm điểm tựa cho chính bản thân mình ■

TUẦN MỘT CUỐN SÁCH

Nhìn thẳng vào bóng tối

■ ĐỨC MINH

"**T**ính bản ác" là một trong những tác phẩm gây chú ý nhất của tiến sĩ M. Scott Peck - một chuyên gia trị liệu tâm lý. Sách do Lê Hoàng Thạch dịch, NXB Dân Trí phát hành tháng 10 năm 2025.

Ở cuốn sách này, Peck chọn cách đối diện với mặt tối nhất của con người: cái ác. Điều ông làm không phải là gán cho cái ác màu sắc tôn giáo hay đạo đức truyền thống, mà đem nó vào phòng thí nghiệm của tâm lý học lâm sàng.

Theo Peck, cái ác không phải kết quả của sức mạnh bạo tàn, mà là biểu hiện của sự yếu đuối - yếu đến mức con người không dám nhìn vào sự thật về chính mình. Từ sự thiếu trung thực nội tâm, nhu cầu bảo vệ hình ảnh tốt đẹp bằng mọi giá, đến sự bình thản trước đau khổ, phân tích - những gia đình có vẻ chuẩn mực nhưng kìm kẹp, những cá nhân không bao giờ thừa nhận sai lầm - cho thấy cái ác thường ẩn dưới những bề mặt rất đối bình yên.

Giọng văn của Peck không giật gân, cũng không lên án. Ông phân tích với sự điềm tĩnh của một nhà chuyên môn về tâm lý. Tác phẩm đặt câu hỏi quan trọng: *Liệu cái ác có thể chữa lành?*

Trong sách, có cả một chương viết về thảm sát Mỹ Lai trong Chiến tranh Việt Nam để lại nhiều ám ảnh và suy ngẫm. Tại đây, ông không

chỉ nhìn cái ác như hành vi cá nhân, mà xem xét cách nó lan rộng trong một tổ chức - một đại đội quân Mỹ thực hiện tội ác tàn bạo ngoài sức tưởng tượng.

Peck không tìm câu trả lời ở "bản chất", mà ở sự tan rã của trách nhiệm đạo đức khi con người hành động trong tập thể. Peck cho rằng vụ thảm sát không chỉ thuộc trách nhiệm của những người lính Mỹ trong trận càn Mỹ Lai, mà thuộc về những người phát động cuộc chiến tranh phi nghĩa tại Việt Nam, thậm chí thuộc về dân tộc Mỹ ở thời điểm đó. Ông chỉ ra rằng mọi cộng đồng - bất kể văn hóa hay thể chế - đều có thể rơi vào vòng xoáy của cái ác tập thể nếu thiếu cơ chế kiểm soát quyền lực, thiếu minh bạch và thiếu dũng khí đạo đức.

"Tính bản ác" giúp người đọc nhận diện những biểu hiện độc hại trong quan hệ thường ngày, đồng thời soi chiếu vào chính mình để tránh rơi vào kiểu "cái ác bình thường" - thứ không ồn ào nhưng len lỏi trong đời sống. Từ những cá bệnh cá nhân đến bài học từ Mỹ Lai, Peck gửi gắm thông điệp: cái ác có thể được thấy, được gọi tên, và trong nhiều trường hợp có thể được hạn chế nếu cá nhân và cộng đồng đủ can đảm đối diện sự thật.

Trong thời đại hôm nay, khi cái ác có thể xuất hiện dưới dạng sự vô cảm, phục tùng mù quáng hay im lặng trước sai trái, cuốn sách của Peck vẫn còn nguyên giá trị cảnh tỉnh ■

Có một chiều mây trắng

Truyện ngắn: TỐNG NGỌC HÂN

CUỐI cùng hân cũng về đến chân núi và lối mòn về bản. Trời chiều hanh nắng nhưng gió lạnh vẫn cửa vào da. Ngước nhìn lên con dốc đá và những đám mây trắng lượn lờ trên vạt hoa cải vàng rực, hân bỗng hoài nghi. Chẳng lẽ hân đã lạc đường? Hân dừng lại, vừa để gom sức và lấy bàn tay từ trong túi áo ra, lăm nhăm đếm. Tính từ mùa xuân năm ấy đến bây giờ đã sắp tròn tám năm. Tám năm biệt. Hân bất ngờ trở về thế này, gia đình có mừng không?

Tám năm lang thang phiêu dạt đất khách quê người. Tám năm cuộc đời dậm sương giãi gió quầng quặt, đến tận khi gặp được đồng hương, gặp được người tốt, hân mới đủ dũng khí thấp lên ước mơ. Ngày xưa, hân rời đi trong túi buồn, còn bây giờ, từng bước chân hồi hộp những dự tính về tương lai. Con đường loãn ngoằn đầy dấu chân dế, ngựa hun hút đi lên bản. Những vạt ngô nhỏ bé đủ mọi hình thù trong vườn đã nhìn như một bàn cờ vậy chỉ có hai màu xám và xanh. Liệu xanh có thắng?

Hân nhớ, cuối năm ấy, lúc hai mẹ con làm cỏ ngô, hân rút về xin mẹ cho cưới cô gái hân thích. Lúc ấy mẹ hân im lặng. Cây ngô khẽ rung rinh như giễu cợt hân. Xin mẹ cưới vợ thì là cái cớ để hân yên lòng từ biệt mẹ và hai đứa em gái mà rồi đi. Nếu nhà có tiền bạc, mẹ đã không để hân phải mồ miêng xin xỏ. Mẹ biết thằng con trai thiết tha của mẹ khổ khăn lắm mới tìm được một cô gái thật lòng yêu thương, đồng ý lấy làm chồng. Mẹ cũng biết khoản sinh lễ mà cha mẹ cô gái đánh tiếng nhà bà cũng không thể nào thu xếp được.

Đêm hôm ấy, ông nội đặt vào lòng bàn tay hân hai đồng bạc trắng ông giữ như giữ thân suốt mấy mươi năm. Giọng ông chân tình như một người bạn. Đi tìm tiền về mà cưới vợ. Bạc này làm lộ phí. Hân chưa kịp khép những ngón tay lại thì mẹ hân đã lên tiếng. Đợi qua tết hãy đi, xem người ta có gọi lần nữa không? Hân phùng phiu. Gọi gì nữa, bọn thằng Lầu đi đã xong rồi, về rồi, khám mấy năm rồi. Người ta không lấy người hồng mắt đâu. Đến cả việc đi nghĩa vụ quân sự hân cũng bị từ chối tận ba mùa khám tuyển dù hân tha thiết

Minh họa: BÍCH NGỌC

muốn đi. Vì ở ngọn núi này, không ai bắn nỏ giỏi bằng hân. Mắt hân gần như hồng một bên không phải do bẩm sinh mà do tai nạn trong lần lữ nhai vào năm hân mười bốn tuổi. Sau này lớn lên, nhiều cô gái chê hân nhưng Chang vẫn thích hân. Hai đứa thân thiết nhau từ lúc nhà hân dọn đến đây. Hai nhà cách nhau chỉ một bức rào đá thấp ngang bụng người lớn. Đứng bên nhà Chang có thể nhìn thấy căn bếp trống hoác nhà hân những ngày giáp hạt. Có thể nghe thấy tiếng ông bà nội hân đang đổ lổ cho nhau về cái chết của cha hân trong vụ lở núi. Có thể nghe cả tiếng mẹ hân đang quát hai đứa em gái hân khi cứ mãi chơi không chịu làm việc nhà.

Còn từ nhà hân nhìn sang nhà Chang, chặn ngay tầm mắt là cây mận cổ thụ gốc to lừng lừng, xù xì già nua. Tán cây mận rộng lớn, che hết cả sân, hoa sai chỉ chít trắng rã một khoảng trời trẻ nhỏ. Quả nó khi chín có màu đỏ sẫm, vị ngọt chát, người ta dùng để ngâm rượu uống. Rượu mận không say quá, chỉ đủ lâng lâng. Nhà Chang trình tường kính bưng, cả nhà chỉ có hai cái cửa, nhìn xa giống cái tổ tò vò. Nuôi được đứa con xinh đẹp, giỏi giang như Chang thì để gì họ chịu gả cho người như hân chứ. Bản này hơn bốn chục nóc nhà, con trai như hân nhà nào chả có, hân đâu có phải của quý hiếm gì. Vài cái tài lẻ cũng không thể đem đi làm sinh lễ.

Tết xong, hân cầm hai đồng bạc trắng sang nhà Chang. Một đồng đặt vào tay Chang như vật làm tin. Chang nói, nếu hân

làm ăn từ rất sớm. Nếu ngày xưa, Chang đồng ý lấy hân thì hân cũng sẽ cùng vợ đi làm thuê một thời gian, có vốn thì về. Bây giờ thì hân đã có tiền, có sự tự tin rồi. Tuổi tác không phải là thứ đáng để người đàn ông phải lo sợ. Tuổi tác là kinh nghiệm sống, là điều đáng để tự hào chứ. Hân thấy quê hân đẹp lắm. Người ta nói đẹp là nói đến sự giàu có. Còn quê hân đẹp thế mà lại rất nghèo. Không nghèo thì hân và bao đứa trai bản khác đâu phải lang thang đất khách quê người.

Hân nghĩ tới việc làm ăn, làm giàu tại bản và những điều nung nấu nhiều năm tháng, hân thấy phấn chấn lạ lùng. Vừa leo được hai chục bước chân, hân bắt gặp một cây đào núi đang nở hồng rực. Ồ, sao năm nay hoa đào nở sớm thế chứ? Còn nửa tháng nữa mới Tết mà. Chỉ có một cây nở hoa thôi, còn những cây kia nụ còn bé xíu. Hồi trước, khi hân rời đi, những cây đào này bé tí, khẳng khiu và rụng về bên lối đi. Giờ đây, chúng đã cao lớn thế này. Mỗi bước chân hân đi lên là mỗi bước rộn ràng và ấp đầy hy vọng. Khi hân dừng bước nhìn lại, hân thấy phía sau hân cũng có một nhóm gần chục người đang đi lên. Nhìn thoáng qua là hân biết họ là khách du lịch nước ngoài. Thấy khách để máy ảnh lên đá, đặt chế độ tự chụp, hân chỉ tay vào ngực, tự đề cử mình kèm theo nụ cười vô cùng thân thiện. Có gái trẻ nhất đoàn, tin tưởng cầm máy ảnh lên, liếc qua con mắt mới được của hân rồi đưa máy ảnh vào tay hân. Hân đặt túi xách lên một tảng đá rồi bắt đầu trở lại. Hân sắp đặt, gọi ý, bày trí, chụp và quay. Khách truyền tay nhau cái máy ảnh để xem rồi trầm trồ khen ngợi. Họ hỏi hân làm nghề gì? Tại sao hân lại biết chụp những bức ảnh đẹp thế? Hân nhìn quanh, không có ai cả. Chỉ có đá đứng ngời cả vườn, hoa đào và mấy tảng. Hân móc điện thoại ra, khoe với khách những bức ảnh chụp nơi hân từng sống và những việc hân từng làm. Khách ngạc nhiên vô cùng, hóa ra, hân từng làm nghề chụp ảnh, biểu diễn kèn, sáo ở những khu du lịch. Thậm chí hân còn có thể nói trôi chảy tiếng Anh và tiếng Trung nữa đây. Hân tiết lộ, lần trở về này là để làm du lịch. Hân muốn bản nhỏ xinh đẹp

của hân trở nên nổi tiếng để du khách cả nước, cả thế giới biết đến. Những người khách nước ngoài vui vẻ theo hân ngược núi về bản. Họ khen hân ba mươi tuổi mà trẻ như sinh viên. Hân tếu táo, rằng ở đây, những đứa trai tuổi hân đều đã lấy vợ, có cả đàn con, đứa lớn đã hàng chục tuổi rồi.

Vừa đi mọi người vừa trò chuyện, vì thế mà đường bớt xa, bớt gập ghềnh và bớt dốc. Khách hỏi, những mảnh nương bé tí kia thì bà con có đủ ăn không? Điều kiện sống thế nào. Trẻ con đi học ở đâu, có trường không? Hân không trả lời mà chỉ vào những ngôi nhà nhỏ sơ sài lấp ló trong một buổi chiều núi giăng đầy mây trắng. Chỉ vào những đứa trẻ nô đùa trong giá lạnh, má căng hồng, môi nứt nẻ tưa máu, chân đất đạp trên đá, treo trên cây hồng đỏ, rung rung cho những quả chín rơi lộp bộp xuống đất và cười khanh khách. Những đứa bé mặt nhọ nhem, chân tay nhọ nhem, mắt tròn xoe lạ lắm nhìn đoàn khách lạ. Lòng hân ngổn ngang. Những sợi khói mong manh bò lên trên mái bếp. Nhìn khói là biết nhà có người già. Chỉ có người già mới ở nhà giữ lửa và làm ấm bếp lúc ngang chiều thế này. Người trẻ thì đi làm hết rồi.

Tám năm, bản nhỏ không có gì thay đổi nhiều. Chỉ có con người thêm tuổi, mái nhà thêm cũ, cây thêm cao lớn và trẻ con nhiều hơn. Gần đến nhà, hân bỗng cuống, đi chậm lại. Hân đã rời đi từng ấy năm, bỏ mặc cha mẹ, ông bà từng ấy năm, giờ đây quay về, hân vẫn muốn tình yêu thương gia đình dành cho hân nguyên vẹn nhưng lại thăm ao ước cuộc sống của gia đình hân và bà con thay đổi theo hướng tốt lên.

Có gái trẻ nhất đoàn bỗng chỉ tay vào cây hồng đá lúc lâu những chùm quả chín đỏ, reo lên. Hân đứng trước cửa ngôi nhà gỗ cũ kỹ im ắng. Hân cất tiếng gọi. Nà ơi. Một lần, hai lần. Tối lần thứ ba thì cả họ mới về cùng thân thiện. Có gái trẻ nhất đoàn, tin tưởng cầm máy ảnh lên, liếc qua con mắt mới được của hân rồi đưa máy ảnh vào tay hân. Hân đặt túi xách lên một tảng đá rồi bắt đầu trở lại. Hân sắp đặt, gọi ý, bày trí, chụp và quay. Khách truyền tay nhau cái máy ảnh để xem rồi trầm trồ khen ngợi. Họ hỏi hân làm nghề gì? Tại sao hân lại biết chụp những bức ảnh đẹp thế? Hân nhìn quanh, không có ai cả. Chỉ có đá đứng ngời cả vườn, hoa đào và mấy tảng. Hân móc điện thoại ra, khoe với khách những bức ảnh chụp nơi hân từng sống và những việc hân từng làm. Khách ngạc nhiên vô cùng, hóa ra, hân từng làm nghề chụp ảnh, biểu diễn kèn, sáo ở những khu du lịch. Thậm chí hân còn có thể nói trôi chảy tiếng Anh và tiếng Trung nữa đây. Hân tiết lộ, lần trở về này là để làm du lịch. Hân muốn bản nhỏ xinh đẹp

Hân lao vào vòng tay của ông nội. Người là siêu nhân trong ký ức của hân. Mọi người vây quanh hân. Đến lượt những người khách nước ngoài thay nhau chụp ảnh cho hân. Những bức ảnh ghi dấu ấn cuộc đoàn viên sau tám năm biệt. Sau này, nếu hân làm homestay trên núi, những bức ảnh này hân sẽ in ra, phóng to, trang trọng treo lên. Trong đầu hân thoáng qua những suy nghĩ ấy. Và hân bật khóc ■

Ảnh minh hoạ.

NGUYỄN DOÃN VIỆT

Thương quê giông bão

Nằm nghe nước xiết trên đồng
Thương quê mùa lụt nghen lòng mẹ ơi
Quê ta nắng rất mặt người
Mưa đồng chuta dất, bão khơi rập rình
Đến con sông cũng chết chìm
Chợt nghe giọt nước mắt mình ứa ra.
Bao nhiêu thóc lúa lợn gà...
Mồ hôi nước mắt mẹ cha bao ngày
Ngôi nhà bão giạt gió lay
Trống tro đôi mái tranh gãy mà đau
Đã quen với những dải dàu
Mỗi năm mấy bận cơ cầu cũng qua
Bí bầu... còn đó câu ca
Chất chiu nên những thiết tha mặn nồng
Giờ cay muối mặn đã từng
Đi qua giông bão mà thương quê mình.

LÊ ANH PHONG

Gửi mẹ miền Trung

Xin gửi chút tình
Về với mẹ miền Trung
Nơi “thắt đáy lưng ong” hình hài đất nước
Theo những đoàn xe, đoàn người dồn dập
Mang cơm áo gạo tiền “cứu trợ miền Trung”.
Những gói mì khô, chai nước lọc thảo lành
Bát gạo, đồng tiền trao tay... người đút bữa
Chơi với những bàn tay chìa ra từ lỗ hổng
mái nhà mở vội
Lênh đênh trên biển nước...
Nhói lòng người!
Miền Trung eo thắt mến yêu ơi
Nơi “tâm bão” cũng là nơi “rốn lũ”
Nỗi ám ảnh từ muôn đời, chưa cũ
Đeo đẳng khôn nguôi
Những kiếp người.
Chỉ là... bát gạo, gói mì, bịch nước nhỏ nhoi thôi
Kịp ấm nóng lòng người qua hoạn nạn
Con lũ đi qua để lại ngấn bùn, ngấn nước
Qua tai ương
Lưu dấu ấn tình người!
Nơi “tắm lưng công” đất nước thiết thân ơi
Cả nước đang hướng về miền Trung eo thắt
Chèo chống, xô xoay cho qua cơn bi cực
Vượt lên ngấn nước, ngấn phù sa
Cây lá sẽ đâm chồi...!
Tai ương miền Trung
Quy tụ tình người!

PHAN ĐẠI DUY

Giữa dòng nước

Những cơn nước tràn về
từ nơi gió thổi dốc
chạm vào mái nhà còn thơm mùi bếp
cuốn theo tiếng cười trẻ nhỏ
và những giấc mơ bé nhỏ.
Ai đó đứng ven bờ
lặng nhìn từng tấm ván xoay vòng
những ký ức bị xô lệch
mọi thứ vụt trôi nhanh
đến mức trái tim không kịp nín lại
chỉ còn tiếng thở dài...
rơi xuống giữa mênh mông.
Mặt đất bầm tím những vết hằn
của bao ngày dài chống chọi
người người tìm nhau trong đám đông
gom lại những bàn tay rời rạc
thành một vòng ôm đủ rộng
cho cả quê hương dựa vào.
Nước qua rồi
để lại những khoảng trống
chưa kịp gọi thành tên
chỗ từng đặt chiếc giường
chỗ từng có giàn mướp
chỗ từng rộn tiếng gọi nhau về ăn cơm
giờ chỉ còn hơi tàn
của một ngày gắng gượng.
Trong đêm
khi bầu trời khép lại vệt sáng cuối
vẫn có ai ngước nhìn lên cao
như gửi lời cho Đất nước
cho những điều vững bền chưa bao giờ gục ngã
nơi lá cờ vẫn tung mình
trong những ngày tĩnh lặng...

THƠ THIẾU NHI

TRƯƠNG THIẾU HUYỀN

Nhật ký

Sáng hello ngày mới
Đón nụ cười ban mai
Mây livestream kịp tới
Gặp cái nhìn qua vai
Trưa nhận về tin nhắn
Ái chà I love you
Tik tok luôn đơt sẵn
Từng ca khúc triệu view

Chiều selfie phượng đỏ
Thả tim tuổi ô mai
Chụp được cả cơn gió
Đang nâng tà áo dài

Đính vào app nhật ký
Mỗi ngày một vì sao
Minh cùng vì sao ấy
Gửi lên trời ước ao.

Minh họa: NGỌC AN

ĐOÀN TRUNG PHONG

Mùa đông lạ nhỉ

Sớm nay bình tĩnh giấc
Một làn gió se se
Kìa mùa đông đã về
Run hàng cây trước ngõ.

Ông mặt trời xấu hổ
Chui trốn trong chân mây
Bạn mưa dạo lầy phây
Rắc đầy trên mái ngói.

Mẹ ra đồng rất vội
Cái lạnh cũng theo sau
Mầm lúa chẳng ngại đâu
Vươn bùn lên thẳng tắp.

Em choàng khăn đi học
Đàn chim non vẫy chào
Từ trong gió lao xao
À! Mùa đông lạ nhỉ.

NGUYỄN NGỌC HÙNG

Tiếng làng

Có một anh gà trống
Ưa gáy ò ó o
Lại có một chị cò
Siêng mổ ruồi cạch cạch.
Chim khách kêu khách khách
Chích chòe reo chích chòe
Cu cườm gù cu cùc
Em nào cũng rảnh khỏe.

Nào nhắm mắt lắng nghe
Tiếng gì rì rích rích
Nhỏ thôi mà rất thích
A... chim sâu đó mà.

Vang từ ngõ vô nhà
Từ xa xa đến ngõ
Tiếng gà gáy chim ca
Vui rộn ràng đây đó...

Có lúc to lúc nhỏ
Có khi bổng khi trầm
Tiếng làng thân thương quá
Bé reo cười hòa âm!

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

Trong hành trình phát triển của xã hội hiện đại, người khuyết tật không chỉ cần sự hỗ trợ vật chất mà quan trọng hơn cả là việc xóa bỏ định kiến, để nhận được sự tôn trọng, tin tưởng và cơ hội để phát huy giá trị. Khi được trao cơ hội đúng nghĩa, nhiều người sẽ vươn lên, thậm chí trở thành biểu tượng.

Định kiến xã hội là rào cản lớn nhất của người khuyết tật.

Người khuyết tật cần được bảo đảm cơ hội giáo dục hòa nhập, mở rộng cơ hội việc làm.

Khoá mở định kiến

■ DUY ANH

NHỮNG NGƯỜI TRUYỀN CẢM HỨNG

TRONG thực tế, đã có nhiều tấm gương khuyết tật thành công, làm thay đổi cách nhìn của xã hội về năng lực con người. Stephen Hawking, nhà vật lý lý thuyết vĩ đại, dù bị bệnh và gắn với xe lăn suốt đời nhưng vẫn cống hiến những công trình khoa học định hình hiểu biết của nhân loại về vũ trụ. Nick Vujicic, người không tay không chân, vượt lên số phận để trở thành diễn giả truyền cảm hứng quốc tế, lan tỏa thông điệp về niềm tin và giá trị nội lực. Marlee Matlin, nữ diễn viên kiêm thính, đã giành giải Oscar - minh chứng rằng nghệ thuật không phân biệt khả năng nghe hay nói.

Tại Việt Nam, Hà Chúc, một cô gái mắc bệnh xương thủy tinh đã trở thành họa sĩ, giảng viên và nhà sáng tạo nội dung đầy lạc quan. Nguyễn Sơn Lâm, người lùn bẩm sinh, bằng nghị lực của mình đã thành công trong vai trò doanh nhân, diễn giả, chứng minh rằng ý chí và tri thức có thể vượt qua mọi giới hạn về cơ thể. Những câu chuyện ấy không chỉ truyền cảm hứng mà còn đặt ra một thông điệp rõ ràng: khi được trao cơ hội, người khuyết tật hoàn toàn có thể tỏa sáng và đóng góp cho cộng đồng như bất kỳ ai.

ĐỊNH KIẾN LÀ RÀO CẢN LỚN HƠN KHIẾM KHUYẾT

Rào cản lớn nhất của người khuyết tật không phải là cơ thể

thiếu hoàn hảo, mà là định kiến xã hội. Những quan niệm như "không đủ khả năng", "khó hòa nhập", "chỉ làm được việc đơn giản" đã vô tình thu hẹp cơ hội học tập, việc làm và sự tự tin của họ.

Định kiến làm nản lòng người khuyết tật ngay từ vòng gửi hồ sơ xin việc. Định kiến cũng khiến nhiều gia đình bao bọc con em quá mức, vô tình tước đi cơ hội tự lập. Trong khi đó, thực tế cho thấy khi được làm việc trong môi trường tôn trọng sự đa dạng và có điều chỉnh hợp

lý, người khuyết tật có thể phát huy năng lực vượt mức kỳ vọng. Để xóa bỏ định kiến cần thay đổi cách nhìn từ thương hại sang tôn trọng; từ nghi ngờ sang tin tưởng; từ coi họ là đối tượng hỗ trợ sang coi họ là chủ thể đóng góp.

Trước hết là trao cơ hội, mở cánh cửa bình đẳng cho người khuyết tật, bảo đảm cho họ cơ hội giáo dục hòa nhập, mở rộng cơ hội việc làm bằng cách tuyển dụng dựa trên năng lực, cho phép làm việc từ xa, bán thời gian hoặc theo mô hình

linh hoạt. Đồng thời đảm bảo tiếp cận công nghệ, giao thông và dịch vụ công để họ không bị tách khỏi đời sống thường nhật. Cơ hội chính là nền móng để người khuyết tật bước ra khỏi mặc cảm, xác lập lòng tin vào khả năng của chính mình.

Thứ hai, cần trao nhiệm vụ cho người khuyết tật khẳng định năng lực qua công việc thực chất. Điều này bao gồm sự tin tưởng người khuyết tật đảm nhận những vị trí cụ thể, không mang tính tượng trưng, đánh giá công việc bằng chất lượng và kết quả, không dựa vào sự thương cảm. Đồng thời, tạo điều kiện để họ phát huy sở trường. Khi được giao nhiệm vụ thật sự, người khuyết tật trở thành người tạo ra giá trị, không còn bị xem là đối tượng được hỗ trợ thụ động.

Người khuyết tật cũng cần được trao nguồn lực - đặc biệt là vốn kinh doanh để tự chủ kinh tế. Đó là việc cấp vốn vay ưu đãi để khởi nghiệp hoặc mở rộng sản xuất, hỗ trợ thiết bị đặc thù như phần mềm hỗ trợ đọc màn hình, xe lăn điện, máy tính phù hợp, tập huấn kỹ năng quản lý, tài chính, marketing; kết nối thị trường để sản phẩm của họ có đầu ra ổn định.

Nhiều mô hình kinh tế do người khuyết tật vận hành đã chứng minh: khi có vốn và cơ hội, họ hoàn toàn có thể tạo thu nhập bền vững, thậm chí tạo việc làm ngược lại cho cộng đồng.

Xóa bỏ định kiến và trao quyền cho người khuyết tật không chỉ là hành động nhân văn, mà là đầu tư cho sự phát triển bền vững của xã hội. Khi cơ hội được mở ra, nhiệm vụ được giao đúng, và nguồn lực được hỗ trợ phù hợp, người khuyết tật không chỉ hòa nhập mà còn dẫn dắt, sáng tạo và truyền cảm hứng ■

XEM GÌ Ở ĐÂU?

KHÁN giả Tuyên Quang sẽ có nhiều lựa chọn thư giãn vào cuối tuần 29 - 30/11/2025 với các bộ phim truyền hình đặc sắc trên kênh TTV và bom tấn điện ảnh tại rạp Lotte Tuyên Quang. Cụ thể như sau:

- TTV Tuyên Quang**
- 10h30: Tham vọng - Tập 23, 24.
- 13h00: Kiểm chứng cho me chồng - Tập 25, 26.
- 18h00: Bộ ba huyền thoại - Tập 27, 28.
- 22h20: Người giàu cũng khóc - Tập 55, 56.
- Lotte Tuyên Quang**
- Phi vụ động trời 2 (mọi đối tượng): 9h, 11h15, 13h30, 15h45, 18h, 20h15.
- Truy tìm Long Liên Hương (16 tuổi trở lên): 9h10, 16h15, 20h30.
- Phi vụ thế kỷ (13 tuổi trở

Poster phim Tafiti náo loạn sa mạc.

- lên): 12h50.
- Phòng trọ ma bầu (16 tuổi trở lên): 20h00.
- Tafiti náo loạn sa mạc (mọi đối tượng): 17h50.
- Quán kỹ nam (16 tuổi trở lên): 13h50.
- Phiên chợ của quý (18 tuổi trở lên): 11h20, 18h30.

CẢNH TRỰC (Tổng hợp)

NHIP CẦU NHÂN ÁI

Trên 45 triệu đồng hỗ trợ gia đình chị Triệu Thị Phụng

■ MINH THỦY

NGÀY 16-11-2025 chuyên mục "Nhịp cầu Nhân ái" - Báo Tuyên Quang có đăng thông tin "Mẹ góa suy thận giai đoạn cuối nuôi 2 con thơ trong tình cảnh nghèo khổ".

Đến nay gia đình chị Triệu Thị Phụng, dân tộc Dao Thanh Y, thôn 23, xã Tân Long, tỉnh Tuyên Quang đã nhận được sự hỗ trợ của các cơ quan, ban, ngành, nhà hảo tâm trong và ngoài tỉnh số tiền trên 45 triệu đồng. Trong đó, qua chuyên mục "Nhịp cầu Nhân ái" - Báo Tuyên Quang và Facebook cá nhân phóng viên Minh Thủy kêu gọi hỗ trợ được 23 triệu đồng. Anh Long Xuân Chiến, chủ kênh Youtube Đông Bắc quê tôi hỗ trợ gần 5 triệu đồng; Facebook cá nhân chị Dương Trinh, phường Minh Xuân kết nối các nhà hảo tâm hỗ trợ gần 11 triệu đồng; Facebook anh Hoàng Hải, xã Thái Bình kết nối hỗ trợ trên 6 triệu đồng. Số tiền này sẽ được Báo và phát thanh, truyền hình Tuyên Quang cùng các nhà từ thiện trao lại cho Ủy ban MTTQ xã Tân

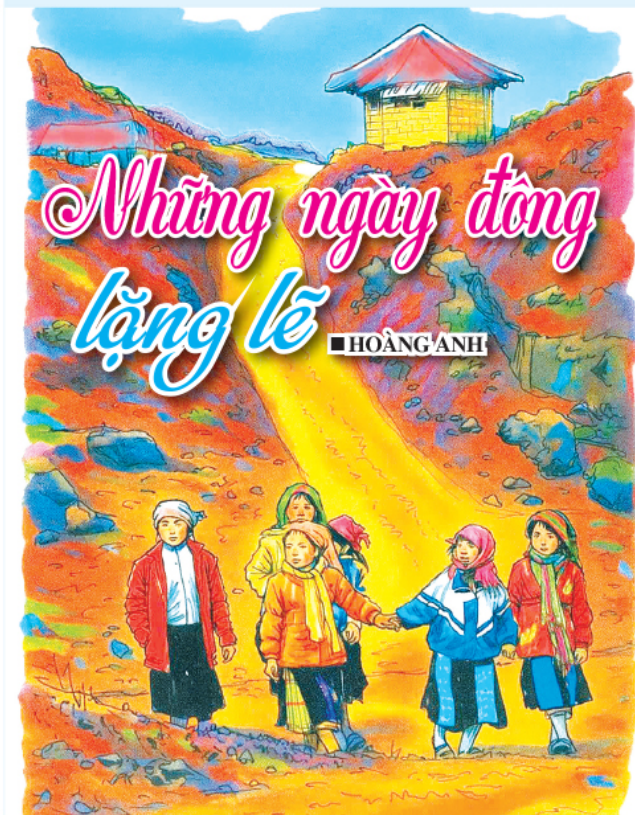

Ngôi nhà tạm bợ của gia đình chị Triệu Thị Phụng, thôn 23, xã Tân Long.

Long phối hợp cùng anh Long Xuân Chiến, chủ kênh Youtube Đông Bắc quê tôi để giúp xây dựng ngôi nhà mới cho gia đình chị Triệu Thị Phụng trong thời gian tới.

Báo và phát thanh, truyền hình Tuyên Quang xin chân thành cảm ơn các cơ quan, đơn vị, nhà hảo tâm trên mọi miền đất nước đã chung tay giúp đỡ gia đình chị Triệu Thị Phụng.

TẢN VĂN

■ HOÀNG ANH

Minh họa: XUÂN ĐỨC

MÙA đông ở vùng cao luôn đến sớm, đến bất ngờ như một bóng mây khổng lồ trôi xuống từ đỉnh núi rồi lặng lẽ phủ chụp lên bản làng. Khi những luồng gió từ dãy núi quanh năm phủ sương bắt đầu rít qua khe cửa, cũng là lúc cái lạnh hun hút tràn vào những mái nhà dựng bên triền dốc. Ở nơi ấy, thiếu thốn luôn như một nếp nhăn cũ của đời sống: thiếu áo, thiếu cơm, thiếu cả những giấc mơ đang chấp chờ chưa kịp lớn. Nhưng điều chưa bao giờ vơi đi, là ánh mắt trẻ thơ trong vắt và lặng lẽ đang lớn lên giữa muôn vàn gian khó.

Bọn trẻ vùng cao bước vào mùa đông bằng đôi chân trần dính bùn đất, gõ nhịp lao xao trên con đường đá vút ngang sườn núi. Có đứa chẳng có nổi đôi dép lênh lênh; bàn chân nứt nẻ đến chạm vào đất cũng thấy đau. Đôi bàn tay bé xíu cũng khô cứng vì sương gió, lấm lem từ những buổi theo mẹ lên nương gùi bó củi ướt, nhặt nấm rau rừng, hay co ro bên bờ suối đợi mẹ giặt áo cho kịp buổi chợ phiên.

Con đường đến lớp của trẻ vùng cao chỉ vài lối dốc mà dài như cả mùa đông. Nhiều đứa bỏ dở con chữ giữa chừng, như thể những bài học kia chưa đủ ấm để giữ chúng lại. Cái nghèo nơi núi rừng thẳng cả khát vọng học hành: chỉ cần thiếu một bữa ngô, một chiếc áo ấm, là các em phải ở nhà phụ cha mẹ lên nương, bỏ lại giấc mơ học đọc, học viết trong tiếng gió lạnh lẽo.

Vào những ngày đoàn thiện nguyện vượt dốc lên bản, cả bản nhỏ như sáng bừng. Tiếng chân trẻ con chạy lóc cóc trên bậc đá, tiếng cười lan qua từng mái nhà gỗ. Khi nhìn những túi hàng được mở ra với áo ấm, chăn ấm, sách vở, đứa nào cũng tròn xoe mắt. Có đứa ôm khư khư chiếc áo mới vào lòng như thế sợ ai lấy mất.

Và giữa cái thiếu thốn đến quần lông, điều nhiều em ước nhất lại chỉ là "một bữa no". Một bữa không cần chia phần, không phải nhường miếng ngon cho em nhỏ, không phải sợ ăn hết mà chiều lại đói. Cái đói, cái rét, cái lam lũ của những mùa nương dài đã hằn vào trí nhớ non nớt của chúng như những vết xước không thể xóa. Vậy mà chính những đứa trẻ ấy lại là những tâm hồn lạc quan nhất: chạy nhảy giữa sương mù, hát khe khẽ bên mái nhà gỗ, vui với bất kỳ món quà nhỏ nào đời trao tặng.

Mùa đông vùng cao đúng là khắc nghiệt. Khắc nghiệt đến mức đá núi cũng như co lại vì lạnh. Nhưng trong cái khắc nghiệt ấy, những đứa trẻ vẫn lớn lên, vẫn kiên cường như những mầm cây mọc xuyên khe đá. Chúng không thể chọn sinh ra trong nghèo khó, nhưng luôn chọn cách nhìn cuộc đời bằng đôi mắt trong lành và trái tim nở hoa. Nhờ vậy, giữa thiếu thốn chồng chất, tuổi thơ vùng cao vẫn giữ được một ánh sáng đặc biệt, ánh sáng của hy vọng, mong manh mà bền bỉ như sợi khói bếp vươn lên trong buổi sớm.

Mùa đông rồi sẽ qua. Nhưng những hình ảnh đôi chân nứt nẻ, bàn tay chai sạn, nụ cười hồn nhiên, niềm vui rạng ngời khi khoác chiếc áo ấm đầu tiên sẽ còn ở lại rất lâu. Chúng như một nốt lặng giữa bản đời xô bồ, nhắc ta biết nâng niu từng hơi ấm mình đang có, và biết rằng đâu đó trên những triền núi xa, có những tâm hồn nhỏ bé đang kiên cường thấp lửa trong mùa đông dài vô tận.

Diệt tử tế

Hương về miền Trung

Những ngày này, dải đất hình chữ S như hẹp lại, bởi khoảng cách địa lý đã bị xóa nhòa bằng tình yêu thương. Chưa bao giờ người ta thấy hai tiếng đồng bào thiêng liêng đến thế.

Du khách nước ngoài dọn rác trên biển Nha Trang

Sau lũ lịch sử, bãi biển Nha Trang thành bãi rác khổng lồ, nhiều du khách nước ngoài chung tay cùng người dân dọn dẹp bãi biển từ sáng sớm. Một nữ du khách đến từ Nga cho biết, sáng nay chị đi ngang bãi biển Nha Trang thì thấy người dân đang vất vả dọn dẹp nên muốn góp chút sức để cùng bà con nhanh chóng hoàn thành công việc, trả lại khung cảnh sạch sẽ, thơ mộng cho bãi biển nơi đây. Chị Kiki vui vẻ trò chuyện cùng người dân Nha Trang. "Tôi ở Nha Trang được 2 năm rồi, chưa bao giờ thấy bãi biển ở đây nhiều rác như vậy. Nó khiến tôi cảm thấy đau lòng nên tôi muốn cùng mọi người dọn

đẹp nơi này thật sạch", chị Kiki chia sẻ. Các du khách thu dọn cành cây, rác nhỏ cho vào bao lớn, rồi cùng người dân trước khi

Du khách nước ngoài tham gia dọn rác ở bãi biển Nha Trang.

mang đi tập kết. Điều khiến mọi người cảm kích là sự nhiệt tình của các du khách nước ngoài. Họ sẵn sàng phụ giúp trẻ em, người lớn... dọn dẹp thật nhanh.

Đội cứu hộ Ba Lá Sài Gòn: Cứu người bằng mọi giá

Triển khai công tác cứu hộ, cứu trợ bà con trong khu vực còn bị ngập, chia cắt do cơn lũ lịch sử, từng đoàn thiện nguyện cùng nổi nhau hướng về tâm lũ. Ven Quốc lộ 1A, tiếng ca nô nổ vang, những chuyến gao, mì tôm, sữa, nước uống... được đưa vào vùng cô lập bằng tất cả tấm lòng.

Trong dòng người thiện nguyện ấy, Đội cứu hộ Ba Lá Sài Gòn đã bám trụ nhiều ngày, không nghỉ một phút nào. Anh Tô Thanh Phú - thành viên đội cho hay, ngay khi bão số 13 đổ bộ, anh và các thành viên lập tức tới xã Hòa Xuân cứu trợ. Sau đó,

quay về TP Hồ Chí Minh gom thêm hàng hóa thì trận lụt lịch sử xảy ra. Anh cùng 7 thành viên của đội mang theo 2 ca nô vào vùng lũ.

Anh Phú kể, hình ảnh khiến bản thân ám ảnh và bất lực là chứng kiến người đàn ông bất khỏe, xin bằng được chiếc áo phao để lao vào dòng nước xiết cứu vợ con mắc kẹt. Bất lực nhìn anh biến mất giữa biển nước đục ngầu, các thành viên chỉ biết cầu mong điều kỳ diệu.

Giữa biển nước đục ngầu, những chuyến ca nô trở thành "phao cứu sinh" cho hàng trăm người. Đó là minh chứng cho lòng dũng cảm và tinh thần tương thân tương ái của người dân vùng lũ.

Món quà vượt trùng khơi từ đảo xa

Chiều 24-11, không khí tại nhà hàng Vietnam Home (Mũi Né, tỉnh Lâm Đồng) khẩn trương hơn bao giờ hết. Chủ nhà hàng Vietnam Home cho biết, 500 kg cá tươi roi roi, món quà từ Chi hội du lịch đặc khu Phú Quý đã vượt qua 56 hải lý, băng qua hơn 100 km mặt biển đầy sóng gió để cập bến đất liền.

250 kg cá được giữ lại Mũi Né. Tại

Vietnam Home, dưới bàn tay tài hoa và tỉ mỉ của các đầu bếp, từng con cá được làm sạch, ướp nhẹ một chút gia vị cho đậm đà rồi thả vào chảo dầu sôi chiên giòn tan, vàng ruộm. Cá sau khi chiên được hút chân không cẩn thận để giữ độ giòn.

Chị Mai Siêu Phong tâm sự: "Chúng tôi làm kỹ như vậy để khi đến nơi, chỉ cần hâm nóng sốt, rưới lên cá là bà con có ngay món cá sốt cá thơm nức, nóng hổi như vừa nấu tại nhà. Đó không chỉ là no bụng mà là sự trân trọng".

Cá tươi từ đảo Phú Quý vào đất liền.

ĐỨC HẢI
(Tổng hợp)

Dù đôi bàn tay bị biến dạng nhưng bà Sùng Thị Cờ, thôn Hợp Tiến, xã Lũng Tám vẫn miệt mài với nghề vẽ sáp ong trên vải lanh (ảnh 1).

Em Hàu Thiên Di, thôn Thiên Hương, xã Đồng Văn bị mù bẩm sinh nhưng có tài thổi sáo mang niềm vui cho đời (ảnh 2).

Hàng ngày, em gái Vừ Thị Dĩnh, thôn Lao Xa, xã Sà Phìn đọc sách cho chị gái Vừ Thị Chờ bị mù bẩm sinh để giúp chị tháo gỡ nỗi niềm khát khao con chữ (ảnh 3).

Dù bị khuyết tật tay không cử động được nhưng chị Hoàng Lan Hương, phường Minh Xuân hằng năm vẫn đan mũ len tặng học sinh vùng cao (ảnh 4).

Đi về phía mặt trời

■ GIANG LAM - LÊ HẰNG

Có những vầng mặt trời không tỏa nắng từ trên cao, mà rực rỡ ngay trong những hình hài khiếm khuyết. Tại các bản làng người Tày, người Dao, người Mông xứ Tuyên những người khuyết tật đang viết lại định nghĩa về sự trọn vẹn. Sự trọn vẹn không nằm ở cơ thể, mà nằm ở ý chí vươn lên và khát vọng sống có ích. Mỗi độc giả cùng ngắm nhìn những khoảnh khắc "Đi về phía mặt trời" để thấy rằng: Ở đâu có nghị lực, ở đó có ánh sáng.

MÓN NGON CUỐI TUẦN

Hơi ấm phở bát đá

■ HOÀNG ANH

GIỮA cái se lạnh đặc trưng của miền đất tai mèo, một bát phở bốc khói trong chiếc bát đá đen sẫm luôn là hương vị nứu chân bất cứ ai đặt chân đến vùng Cao nguyên đá. Không đơn thuần là món ăn sáng quen thuộc, phở bát đá là sự kết tinh của sự tinh tế từ nguyên liệu, sự công phu trong trình bày và nét mộc mạc rất riêng của Cao nguyên đá.

Điểm đặc biệt đầu tiên nằm ở sợi phở, thủ tục chưng giục giục thuộc nhưng lại được xử lý đầy dụng công. Bột gạo để làm phở là loại gạo lứt hoặc gạo Bao Thái bản địa, hạt nhỏ nhưng chắc, thơm. Gạo được ngâm đúng giờ, xay mịn rồi tráng thành từng lá bánh mỏng. Khi

cắt thành sợi, phở có độ mềm vừa phải, dai tự nhiên, không nát khi chan nước dùng đang sôi trong bát đá. Mỗi sợi phở như giữ trọn hương gạo của vùng núi, thanh và mộc.

Kế đó là nước dùng, linh hồn của món ăn. Khác với phở ở đồng bằng, nước dùng có độ trong, ngọt thanh, được hầm từ xương bò bản địa, loại bò nhỏ, săn chắc sống trên đồi núi nên cho vị ngọt tự nhiên và thơm hơn. Xương được hầm nhiều giờ liền cùng gừng nướng, thảo quả, hồi... nhưng liều lượng được tiết chế để không át đi vị thịt bò. Nhờ vậy, nước dùng vừa đậm đà, vừa mang hơi thở ấm áp của núi rừng.

Thành phần không thể thiếu làm nên thương hiệu phở là thịt bò tươi. Bò vừa mổ sáng sớm, thịt còn hồng và săn. Thịt thái thật mỏng,

Phở bát đá.

bày lên trên mặt phở rồi chan nước dùng sôi già, để hơi nóng từ bát đá làm thịt chín tới. Thịt ngọt, mềm, giữ trọn vị thơm đặc trưng của bò

vùng cao. Một vài quán còn cho thêm gừng, nạm hoặc trứng trần để khách tự lựa theo sở thích.

Nhưng thứ khiến món ăn trở

nên độc đáo chính là chiếc bát đá. Bát được làm nóng ở nhiệt độ cao trước khi chan phở. Khi nước dùng được chan vào, âm thanh "xèo" nhẹ vang lên, là tín hiệu của sự hòa quyện. Nhờ giữ nhiệt lâu, bát đá khiến phở nóng hổi từ đầu đến cuối, hợp với thời tiết se lạnh.

Một chút hành hoa, rau mùi rìang, thêm lát ớt chín đỏ, vài giọt chanh vàng... Tất cả hòa quyện, tạo nên bát phở không chỉ ngon mà còn mang linh hồn của vùng đất. Phở bát đá vì thế không còn là món ăn đơn thuần; nó là trải nghiệm, là câu chuyện về nguyên liệu bản địa, sự chín chu của người làm bếp và vẻ đẹp của nền ẩm thực miền núi.

Đến vùng cao mùa này, hãy thưởng thức phở bát đá một lần. Để thấy hương vị nơi đây không chỉ nằm trong bát phở nóng, mà trong cả sự chân tình, mộc mạc của đất và người vùng cao ■